

N:o 260.

Af herr vice talmannen **Staaff m. fl.**, om införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar.

Vid 1908 års riksdag väcktes af undertecknad K. Staaff m. fl. motion om införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar.

Motionens motivering var af följande lydelse:

»Frågan om öppen omröstning i Riksdagens kamrar har varit före vid sjutton riksmöten, nämligen åren 1867, 1873, 1875, 1879, 1881, 1882, 1884, 1885, 1886, 1889, 1891, 1895, 1896, 1899, 1901, 1903 och 1907. De i ämnet väckta motioner ha vid alla dessa tillfällen blifvit afstyrkta af konstitutionsutskottet, och utskottets utlåtande har städse vunnit Första Kammarens bifall. Vid fjorton riksdagar har jämväl Andra Kammaren bifallit utskottets hemställan. Vid tre riksdagar — 1891, 1896 och 1903 — har Andra Kammaren afslagit utskottets hemställan och bifallit den då föreliggande motionen. Det är emellertid att märka, att vid 1907 års riksdag, då Andra Kammaren åter biträdde utskottets afstyrkande hemställan, detta skedde med 66 röster mot 62. Då vid voteringen sålunda allenast 128 af kammarens ledamöter voro tillstädes, lärers densamma svårligen kunna anses utvisa, att kammaren verkligt förändrat ståndpunkt sedan 1903, då den med 108 röster mot 99 uttalade sig för reformen.

1907 års konstitutionsutskott har gifvit en sammanfattning af de
Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 139 Häft. (N:o 260.) 1

skäl mot reformen, som konstitutionsutskotten vid föregående riksdagar, då frågan varit före, anfört samt jämväl själfvt anslutit sig till dessa skäl. Vi skola något granska desamma.

För det första framhålles, att frågan bör bedömas ej ur teoretisk synpunkt utan förnämligast ur synpunkten af dess praktiska gagn för det allmänna. Med denna utgångspunkt torde, menar utskottet, företräde böra tillerkännas det nu stadgade omröstningssättet, som i vida högre grad än det föreslagna gjort det möjligt för en representant att, oberoende af hvarje påtryckning, som i mera grannliga och ömtåliga frågor kunde tänkas inverka på en i allmänhet själfständig man, fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse, om denna ock vore stridande mot deras, med hvilka han vanligen vore liktänkande, eller mot den mening, som för tillfället ville gälla såsom den allmänna. Ett uppdrag, så omfattande som representantens, måste gifvas af förtroende till och kännedom om representantens karaktär och tänkesätt i allmänhet, icke allenast på grund af den visshet, man kunde äga om hans röst i en eller annan fråga. Något berättigadt intresse hos valmännen på bevis om tillförlitligheten af en representants uppgift, huru han röstat, kunde därför icke förutsättas.

Mot detta resonemang kan mycket invändas. Främst må framhållas, huru den slutna omröstningen visserligen må i vissa fall kunna göra det lättare för representanten att fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse. Men den underlättar ock för honom möjligheten att i vissa fall mot sin egen bättre öfvertygelse om hvad som är för det allmänna nyttigt gifva sin röst af mindre goda bevekelsegrunder.

Det är vidare utan tvifvel önskligt, att representantuppdraget gifves icke allenast på grund af den visshet valmännen äga om en representants röst i en eller annan fråga, utan jämväl af förtroende till och kännedom om representantens karaktär och tänkesätt i allmänhet. Men erfarenheten visar redan nu med våra jämförelsevis små valkretsar och kommer med all säkerhet att, i händelse valkretsarna väsentligen utvidgas, i ännu större grad visa, huru svår tillämpningen af denna sats i många fall blir. Förvisso kommer ofta det stora flertalet valmän i en krets att rösta på en eller flera kandidater, hvilkas karaktär och tänkesätt i allmänhet de ingalunda kunna sägas verkligen känna. Och äfven med ett ganska stort och välgrundadt förtroende för sin representant kan det väl med rätta intressera — med mera än ett blott nyfikenhetsintresse — valmännen att erhålla kännedom om huru deras förtroendeman röstat i den eller den frågan. Detta behöfver alls icke vara något kontrollerande intresse. Det

kan ock vara framsprunget af en åstundan att veta, huru en man, på hvars omdöme man sätter värde, tänker i ett betydelsefullt spörsmål.

Med den utgångspunkt vi betonat, nämligen att valmännen visst icke alltid äga så noggrann kännedom om den valdes karaktär och tänkesätt i allmänhet, står det å andra sidan väl tillsamman att åstunda den öppna omröstningen äfven ur den synpunkten, att en valman, som själf vet hvad han vill och hvad han önskar af sin representant, må få tillfälle att erfara, huruvida den valde också uppfyller dessa hans önsningar eller ej.

Då det heter, att något berättigadt intresse hos valmännen på bevis om tillförlitligheten af en representants uppgift, huru han röstat, icke kunde förutsättas, så är detta missvisande. Det är icke i första rummet för att vinna bevis på tillförlitligheten af en representants uppgift, huru han röstat, som den öppna omröstningen är önskvärd. Utan det är för att valmännen öfver hufvud skola erhålla uppgift om, huru deras representanter röstat. För närvarande är ju detta beträffande ett ärende, där representanten ej talat eller instämt, icke händelsen annat än i sådana undantagsfall, där han själf framträder och meddelar sina valmän, huru han röstat, eller tillspord därom afgifver ett oförbehållsamt svar. Men nog synes det oss, som om valmännen kunde äga befogade anspråk på att i långt större utsträckning vinna kännedom om sin representants ställning till frågorna i Riksdagen. Det är blott i sådana fall, där representanten rent af undandrar sig att svara eller gifver ett oklart och tvetydigt svar, som den öppna omröstningens egenskap af bevismedel framträder.

Vidare anföres i 1907 års utskottsutlåtande, att sannolikt ingen tidsvinst skulle, såsom man velat hålla för troligt, uppstå genom införande af den öppna omröstningen. För vår del våga vi icke med säkerhet påstå vare sig det ena eller andra. Sannolikast synes väl, att någon tidsbesparing skulle vinnas. I hvarje fall anse vi denna synpunkt vara af tämligen underordnad beskaffenhet.

Ytterligare säges, att hvad som till stöd för den öppna omröstningen åberopats från förhållandet inom utländska nationalrepresentationer först då kunde tillerkännas någon egentlig vikt, om det ådagalades, att den främmande plägseden med fördel låte tillämpa sig på våra förhållanden.

Vi hafva svårt att förstå den häri uttalade uppfattningen. Om det i och för sig och utan hänsyn till utlandets exempel kunde på ett för alla öfvertygande sätt ådagaläggas, att den »främmande plägseden» med fördel låte tillämpa sig på våra förhållanden, så behöfde man ju icke åberopa

detta exempel. Man åberopar det väl just för att visa, att när öppen omröstning gäller i många andra länder utan att medföra olägenheter, så bör den äfven kunna införas hos oss. Det är väl snarast den, som bestrider denna slutsats, som bör anföra bevis för sin uppfattnings riktighet. Det är emellertid svårt att se, hvori detta bevis skulle bestå, såvidt man icke rent af tilltror sig att kunna påstå, att den svenska folkkaraktären är afgjordt feg i jämförelse med andra folks.

I förbigående må anmärkas, att uttrycket »främmande plägsed» om öppen omröstning icke synes träffande, då den öppna omröstningen ju dels här användes i de kommunala representationerna, och dels i hela det rika förenings- och möteslif, som i vårt land utvecklats sig, torde vara allmänt vedertagen.

Hvad i öfrigt anförts påkallar näppeligen något vidare ordande.

Efter vår mening är den stora hufvudgrunden för den öppna omröstningen, att förhållandet mellan valman och representant kräfvor, att den förre utan all omgång och svårighet kan få reda på, huru den senare röstat i förekommande frågor. Valmannen kan då bilda sig en uppfattning af sin representant och afgöra, huruvida han vill återvälja honom till riksdagsman. Den öppna omröstningen står i ett visst naturligt samband med den offentliga kandidaturen. Med den senare afses, att kandidaten skall offentligen framlägga sina åsikter i betydelsefulla spörsmål och därvid jämväl på begäran gifva upplysning om sin ståndpunkt i frågor, som hans valmän vilja bringa på tal. Blir han då vald, så fortfar samma öppenhet emellan honom och hans valmän under hela hans riksdagsperiod, när omröstningen är öppen. Den öppna omröstningen är därför en naturlig länk i hela det moderna representationssystemet.»

Motionen tillstyrktes af konstitutionsutskottet. Utskottets hemställan bifölls i Andra Kammaren efter votering, därvid 114 röster afgåfvos för bifall och 79 för afslag. I Första Kammaren åter afslogs utskottets hemställan utan votering.

I båda kamrarna föregicks beslutet af öfverläggningar, i hvilka dock knappast några andra skäl mot den öppna omröstningen framfördes än de, hvilka i motionens motivering redan upptagits till bemötande.

Med åberopande af samma motivering tillåta vi oss därför hemställa,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

§ 60.

När ärendet — — därom tillåtas. Omröstningen skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en därtill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — — Riksdagens beslut. Om vid sammanräkningen af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talmän i en därtill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 75.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — — erfordras.

Stockholm den 23 april 1909.

<i>Karl Staaff.</i>	<i>Th. af Callerholm.</i>	<i>Carl Carlsson Bonde.</i>
<i>E. A. Nilson.</i>	<i>Johan Ericsson.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>
<i>D. Persson</i> i Tällberg.	<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>K. G. Karlsson.</i>
<i>L. Gust Broomé.</i>	<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>Joh. Ström.</i>
<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Axel Schotte.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>
		<i>G. Jansson.</i>